

Abonamentului
Pentru monarhie:
Pre anu 6 fl., 1/2 anu
3 fl., 1/4 anu 1 fl. 50 cr.
Pentru străinătate:
Pre 1 anu 18 frcs., 1/2
anu 9 frcs., 1/4 anu
4 frcs. 50 cm.
Fóea apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Unu siru garmond:
odată 7 cr., a dóua óra
6 cr., a treia óra 5 cr.,
și de fie care publică-
țiune timbru de 30 cr.

Totú ce privesce fóea
să se adreseze la «Re-
dactiunea și Admini-
stratiunea Unirii»
în
Blașiú.

Fóe bisericéscă-politică.

Anulú IV.

Blașiú 23 Iuniú 1894.

Numérulú 27.

Triumfulú.

Jidovii, francmasonii, sectarii toți, liberalii radicali, radicalii independentiști serbeză *triumfulú* căsătoriei civile.

Casa magnaților a primitú Joi în 21 a l. c. proiectulú despre căsătoria civilă cu o maioritate de 4 voturi.

Și așa unú proiectú, care taie până în tainele sfinte ale familiilor, care este menitú a străforma tótá gândirea și simțirea seculară a unei societăți de 15 milioane și a séména simburele discordiei, alú necredinței, alú urgiei, alú demoralisării, se ridică la valóre de lege cu voturile alorú 4, și patru persóne!!

Și cum s'au dobânditú acele voturi?

Cu folosirea auctorității Corónei spre scopuri de corteșire, cu corupțiunii și intrigí fără séménú, cu lăpédarea celorú mai elementare sentimente de cinste și omenie.

Apoi fie! Vomú rábda și încercarea acésta, pe care ne-o trimite ceriulú! Pécatele nóstre se résbună!

Ni-s'a prigonitú némulú, limba și obiceiurile, — și amú fostú lași.

Acum ni-se rápesce credința, — întărirea nóstră în ȓile de restríște și nádejdea viitórelorú încercări —; ni-se defloréză sanctuarulú familiei, — cetățuia liniștii și fericirii nóstre!

Vomú rămáne și acum cu mânilé în sinú?

Dacă amú perdutú legea și limba, credința și némulú, pentru ce vomú mai trái?

De nu ne vomú apuca îndată, acolo vomú ajunge.

Să ne organizámú pe tóte terenele și să paralisámú réulú, până a nu fi târđiú.

Cu asta datorí suntemú lui Dumnezeu, patriei și némului nostru!

Și dacă așa vomú face, vedé-vorú toți, cei ce ne vorú rele, că preste sórtea unui poporú nu este putere luméscă mai mare.

Sórtea nóstră în mânilé lui Dumnezeu și în ale nóstre!

Cu Dumnezeu înainte pentru dreptulú nostru!

Și vorú peri tóte puterile contrare nóue, precum se risipesce fumulú!

Procesulú dela Clușú.

Sub acéstu titulú „Le Nouveau Moniteur de Rome“, cunoscutulú organú internatiunalú alú Vaticanului, în numérulú sêu 118 din a. c. publică unú remarcabilú articulú, pe carelú reproducemú în tótá estensiunea sa. Importanța acéstu articulú nu este de lipsă, ca să o relevámú. Cetitorii nostri o vorú sci apreția, dacă își vorú da samă de conexiunile, ce le are fóea numitá cu secretariatulú de statú alú Pontificelú Romanú. Etá articululú:

Véculú nostru, care a vedutú atâtea lucruri surprindétóre, nu ne-a datú încă, să asistámú la o priveliște atátú de neobicinuitá, cum a fostú procesulú patrioților románi, osindiți de curéndú în Clușú.

La frontieră, la punctulú, unde se

întilnesce imperiulú austriacú cu moșia Țarilorú, în mijloculú unui oceanú de Slaví, tráesce miculú și valorosulú poporú românescú, reprezentándú în Orientulú Europei ca o sentinelă trezá ginteá și cultura latină.

O parte din acéstu poporú se bucurá de independența náțională și s'a constituitú într'unú regatú autonomú. Ceealaltá parte este imprăștiată între Austro-Ungaria și Rusia.

Románi din Transilvania, supuși egemoniei magiare, se aflá într'o situație de totú deplorabilă. În butulú legilorú esistente, în specialú în butulú legii de náționalități, ei trebuie să sufere asupririle și jugulú greú alú Magiarilorú.

Înzádarú se svírcolescú, înzádarú luptá ei, forța îi strivesce, și náționalitatea lorú mándrá se sbate cu mórtea, fără ca frații lorú din apusulú Europei să le trimitá macarú unú semnú de simpatie sau o frățéscă îmbárbátare.

Románi din Ungaria și Transilvania suntú într'unú numérú de preste trei milioane și cu tóte acestea, în urma corupțiunii dela alegeri, ei nu au nici unú singurú deputatú în parlamentulú ungurescú. Toți funcționarii lorú suntú magiari, tóte procesele lorú se judecă în limba magiară; începéndú dela alú treilea anú alú etáții, copiii suntú siliți a învăța limba magiară. Lorú nu li-se concede a-și inființa șcóle, ȓiarele lorú suntú prigonite, și censulú electoralú din Transilvania este de nóue ori mai mare ca în Ungaria proprie.

Feuilleton.

La mórtea lui I. Macavelú.

În sânge-ți înmuiaí tu pana,
Și slove roșii se fáceaú,
Căci sângerándá era rana,
Ce frații tói o suferiaú.

Și ce să vrei tu, sufletú mare,
Decátú să aperi, ce e dreptú?
Să verși, de poți, o alinare
Pe multú rânitulú nostru peptú!

Ei osndit'au jeluirea
Și-alú sufletului têu prinosú;
Și-ai ispăsitú atunci iubirea
Ca vițiulú celú mai pécátosú.

În sufletú ómeni și 'n trupú mórtea
Lovitu-te-au cu brațú barbarú,
Prea multá ȓi-a fostú ȓie partea
Din alú vieței tristú páharú.

Dar astáđi ȓi-ai luatú tu sborulú,
O altá lume să 'ntilnesci,
Și duce-vei cu tine dorulú
Și gândurile-ȓi románesci.

Ajunsú în patria vecinicieí
Iúbite, solulú nostú iubitú,
La tronulú sfintú tu mijloci-vei
Și-alú nostru viitorú doritú!!
Blașú, 3 Iuniú 1894.

Elena.

Stările sociale în Sicilia.

Italia! Ce farmecú cuprinde cuvintulú acesta. Auđindu-lú parcá vedemú de-asupra nóstrá ceriulú pururea azurú, parcá vedemú în jurú de noi pádurí de orange și citroni adiați de unú aerú blándú. Dar apoi Sicilia, isvorulú nesecatú de gráu alú Romei! Óre nu ni-se pare, că insula asta e Utopia, în care lupta pentru esistența e numai o jucárie distrágetóre, și unde pómele cele mai minunate adevératú că nu i-se cocé omulú chiarú în gurá, dar totuși forțe aproape de ea?

Dar câtú de departatá e trista realitate de chipurile aceste farmecátóre ale fantasiei, mai alesú dacă avemú în vedere condițiunile trainului pentru ȓeranií din Italia și cu deosebire din Sicilia! În nici o altá țará nu e atáta sérácie și miserie socială ca pe frumósá peninsula a Apeninilorú. Locuitorii Islandei

celeí incunjurate de ghétá au o esistența mai vrednicá de ómeni ca ȓeránimea de pe Sicilia cea copleșitá de darurile naturei. Poporulú italianú e sirguinciosú, rábduriú și indestulitú cu puținá mâncare și beutură, și cu tóte acestea se luptá straturí întregi de ale poporațiunii cu lipsa, multe mií cu fómea, și lucrátorii, cari nu locuescú departe de granițele țerei, pornescú cete în străinătate, pentru ca în sudórea feței sale să-și câștíge mai multá pâne, de cum le póte oferí patria lorú.

Cátú de dreptú au aceia, cari privescú scutirea și spriginirea agriculturii de una dintre problemele cele mai de frunte ale societății omenesci preste totú, asta o vede-se Italia moderná. Nici odatá și nicá-iria nu s'au oferitú ca în Italia de astáđi ilustrațiuni frapante de ale stárilorú sociale, cari póte să le producá numai decáderea totalá a clasei micilorú proprietari. O clasá de ȓeránime ca pe la noi nu esistá în Italia. Singurú numai Toscana forméză încátva o escepțiune fericitá: acolo s'a pástratú încă sistemulú de „mezzeria“, dupá care recólta anuii se împártesce în părți egale între proprietariulú pámintului și între lucrátorii lui. Deși relațiunea acésta samená forțe tare

E lămurit, că lucrurile n'au mai putut merge astfel, pentru că aici pe pământ tôte au capet, răbdarea poporilor întocmai ca răbdarea singuraticilor. Decî partidul național românesc a decis, să se adreseze direct către Franciscu Iosif, împăratul-rege, capul acelei case Habsburgice, a cărei supuși credincioși au fost românii totdeauna, și au trimis la Viena o deputațiune de 300 membri, ca să cêră dreptate și să espună dorințele poporului românesc.

Franciscu Iosif, dând ascultare sfaturilor guvernului din Budapesta, n'a primit deputațiunea română, și atunci Românii au apelat la dreptatea poporilor, publicând *memorandul*, pe care voră a-lu presenta regelui.

Acest document, plin de loialitate și de bărbăție, pe cînd de o parte dă espresiune alipirii neclătite a poporului românesc către Casa domnitoare, pe de altă parte reclamă cu tărie și mândrie drepturile violate și nesocotite ale poporului românesc.

Sectarii din fruntea afacerilor deciseră a sugruma mișcarea românescă încă în lăgăn. Spre a împedea renoirea unor asemenea demersuri, au tras pe banca acușatorilor pe Dr. Rațu și cei douăzeci și patru membri ai comitetului național și i-au tîrit înaintea tribunalului din Clușu pentru crimă de înaltă trădare. Judecătorii erau la discrețiunea guvernului, jurații erau toți magiari și nepricepători de limba românescă, acușatii nu aveau libertatea de a se apêra în limba lor maternă; decî rezultatul procesului era dela început de prevădut, și intru adevăr judecata a fost o aspră osindă.

Dar, și aci se află momentul, asupra căruia cuvîne-se, ca să insistăm, în procesul acesta aflăm o admirabilă revendicare a dreptului și a justiției ultragiante, pentru că procesul dela Clușu nu este procesul unor omeni singuratici, ci este un proces intențat unu întregu popor și totodată una

dintre cele mai mișcătoare episoade a unei eroice lupte naționale, de vreme ce întregu poporul românesc s'a declarat solidar cu conducătorii săi.

Intru adevăr solidaritatea poporului românesc cu conducătorii săi și-a aflat espresiune splendidă în fapte. Călătoria comitetului spre Clușu a fost unu admirabilu triumf; pe la stațiunile căilor ferate mi de omeni îi așteptau pe acușati și în butulu miliției și gendarmeriei concentrate strigau unu puternicu vivat pentru a dovedi, că inima poporului era în strînsă legătură cu inima acelor valoroși luptaci, cari mergeau la osindă, fiind că drepturile vechiului lor pământu voră să le apere.

La treizeci mi de omeni se adunară la Clușu; locuitorii Carpaților se uniră cu frații lor de pe câmpii pentru a afirma destinele patriei române și pentru a ridica unu puternicu protest în numele dreptății și libertății.

Nu-i adevărat, că admirabile lucruri au fost aceste!? Omenii aceștia, supuși credincioși ai țerei lor, cărora nici cîndu nu le-a trecut prin gîndu a se opune suveranului lor, știu prea bine, că ei au drepturi neperitoare, a căroru revendicare nu o pôte împedea nici loialitatea către monarhu nici ascultarea datorită legilor. Ei cunosc datorințele lor și le și împlinesc cu credință, cu tôte că dela contrarii lor la nimic nu se pot aștepta.

Ei au început lupta fără a privi în jur și fără a cerea după unu nume strălucitu sau după unu om providențial, care să-i conducă. Fiesce care și-a dîs: Eū imi voi face datoria și voi sta bun cu persoana mea, mîntuirea o așteptu numai dela Dumneđu și dela dreptulu meu. Dela Dumneđu, care nu este avisat la omeni mari spre a face lucruri mari, și dela dreptulu meu, care nu pere nici odată.

Ei și-au dîs: Noi vrem, să fim liberi, și precum au făcut frații nostri din Irlanda, vom spune tuturor și pretutindenea, că dacă vom fi striviți,

va fi numai pentru unu moment, pentru că nu este în lume putere atātu de mare, nici nēmu atātu de ticălosu, care să pōtă stinge dreptulu nostru la libertate.

Și fiți incredințați, că a lor are să fie isbînda.

Noi din partea noastră să le trimitemu salutulu simpatiei noastre și incurajările noastre frătesci.

Asta e și datorința noastră.

Cîndu în vre-o parte a nēmului omenesc se ivesce unu popor, care pune în fața forței dreptatea, atunci toți, cei ce au suflet și inimă, trebuie să simță cu sufletulu și inima acelu popor și să-i strige unu înflăcăratu bravo.

Tôte lucrurile mari au reușitu, dacă au fost înaintate de voințe rezolute.

De asemenea voințe este lipsă în lume, pentru că fără de ele lumea ar căde în putrejune, întreprinderile generose s'ar cufunda în noroiu, Justiția, Dreptulu, Libertatea n'ar mai fi decātu nisce frase gōle ori icōne deșerte: frase gōle, pe cari le-ar șterge o singură trăsătură de pēnă, icōne deșerte, pe cari le-ar risipi o lovitură de sabie.

Revistă bisericească.

Roma.

Sfinția Sa Leon XIII în 18 a c. a primitu cu mare pompă în audiență pe ambasadorulu rusesc Isvolski. Papa în o cuvîntare ținută în limba francesă a dîs între altele: „Evenimentulu de ađi cauză o mare bucurie Scaunulu Apostolicu. Ađi mi-s'a realizat dorința ferbinte de a renoi la capetulu vieții mele relațiunile diplomatice cu puternicul imperiu rusesc intrerupte acum douăzeci de ani. Din adînculu inimei mulțămesc Țarulu pentru atāta bunăvoință manifestată față cu fidelii săi supuși catolici.“

Diarulu parisianu „Univers“, precum și alte foi mari catolice sunt informate, că Sfinția Sa în curēndu va publica o enciclică, în care va espune clar principiile și scopulu activității Sale ca Pon-

numai cu o iobăgie mai blîndă, totuși se privește în Italia de forțe bună, și acei domni de pământ, cari au introdus și prin alte părți ale țerei sistemulu acela toscanu, trecu de forțe umani.

Pe insula Siciliei lucrurile stau cu multu mai rău. Sicilia e o țară agricolă per eminentiam. Dar țerănimea muncitoare nu dispune așa dîcēndu nici de o palmă de loc. Proprietarii pămîntului sunt mai toți domni mari de aceia, cari petrecu departe și dau proprietățile sale în folosința unor întreprindători mari sau arindași generali, eră aceștia partelēză dominiile pe sama unor subarendatori, de multe ori pentru o arindă de trei și de patru ori mai mare ca aceea, carea o plătesc ei proprietarilor. Acești arindași generali sunt în rindulu celu dintăiu vampirii și hiebele, cari sug sîngele țerănilor muncitori și le trag pelea. Ceea ce le rămâne sermanilor subarendatori, aceea merge în dare. Cele mai asupritore sunt dările de consum: pânea, vinulu, bucatele, macaronii, carnea, pomele, legumile, cu unu cuvintu toți articlii necesari de consum sunt îngreunați cu dări, cari în multe comune sunt fabuloze de mari. Așa sunt comune, în cari darea de consum după unu fontu de făină face 15 centesimi. Pe lăngă o sarcină așa de strigătoare la ceriu făina bună

pentru partea cea mai mare a poporului s'a făcut unu articlu de luxu, și în multe părți omenii se îndestulesc cu o pâne, carea pe airia ar fi bună pe sama porcilor. În urma contribuțiunilor grozave impuse țerănilor în felu de felu de forme și în urma multor altor sarcini venitul lor e aproape nimica, și insula acēta, care odinioară provedea cetățile cele mari ale Italiei cu bucate, astăzi nu pôte să facă concurență nici chiaru grăului, care se impōrtă în Italia din străinătate.

Forțe tare a scădur în Sicilia și esportulu de portocale și de citrone, cari mai de multu se trimiteau în număr fabulosu în tote părțile lumii civilizate. Vina o pōrtă oblăduirea nouei Italie, carea cu legile sale a pustit pădurile, de cari erau acoperiți munții Siciliei. În urma acestei pustiri ne-bune ploile au devenit aci așa de rare, cătu dela sfârșitul lui Aprilu până la sfârșitul lui Novembre nici unu picur de plōe nu adapă pămîntulu friptu de arșița sōrelui de vară, și în urma acestei uscăciuni au degenerat forțe multu plantațiunile de portocali și citroni. Spre a se recompensa pentru paguba acēta au început omenii a se cuprinde în măsură mai mare cu cultura viței și a preface cu jertfe finanțiare nespuse de mari câmpiile în vi. Până la o vreme se și părea, că schimbarea acēta va fi incunu-

nată cu succes. Dar mai apoi a eruptu răboiulu vamalu între Italia și Franța și a închis vierilor sicilianii piețele străine cele mai bune. Recoltele cele mai bune abia acoperiau spelele lucrului, de-orece prețulu vinului era numai unu soido sau 5 centesimi de litră. În sfârșitu au sosit și acolo phylloxera și peronospora și au mai înălțat prețulu vinului, dară au și pustit multe vi. Cultura pōmelor e neglēsă, și chiar și dacă țerani o ar îmbrățișa cu mai mare rîvnă, totuși nu ar ajunge la nici unu rezultat bun, de-orece mijlocele de comunicațiune sunt așa de defectuose, cătu producătorii de pome nici într'unu chipu nu pot ajunge la o vîndare rentabilă a pōmelor sale.

Guvernulu până acum nu a făcutu nimica, prin ce să se îmbunătătesc stările insuportabile, sub a căroru greutate geme țerănimea de multă vreme. Unirea politică a Italiei sub sceptrulu casei de Savoya la timpul său a fostu întimpinată nu numai pe Sicilia, ci și în alte părți ale Italiei cu bucurie forțe mare, pentru că poporul aștepta dela schimbarea acēta Dumneđu scie ce bunățăți. Dar epoca de aur, carea și-o visaseră, nu a sosit, poporul vede acum, că sub principii săi detronați nu le mergea bine, dar că acum le merge neasemēnatu mai rău, și guvernanti din Roma știu prea bine,

tifice. Unu capitolu alu enciclicei se va ocupa de unirea bisericei orientale desbinata cu biserica catolică. In enciclica se dice: „Pontificatul nu e nici latinu, nici grecescu, ci universalu.“ Dissidenților le promite enciclica autonomie și toate privilegiile avute in seclii primii, și îi provocă și rōgă a se uni cu biserica universală, care cu iubire îi primesce in sinulu sēu.

†

Cardinalulū Dunajewski.

Archiepiscopulū-principe de Krakau, Cardinalulū Dunajewski a reposatū in 18 a c. Elū s'a născutū in Stanislau in Galiția la 1 Martie 1817. După terminarea studiilorū gimnasiale a studiatū drepturile la universitatea din Lemberg; făcendū esamenele prescise la 1839 a fostū aplicatū in oficiū de statū, mai târziū a ocupatū postulū de secretariū la contele Adam Potocki. Simțendū in sine vocatiune spre statulū clericalū a studiatū teologia in Krakau și in Roma, era la 1861 a fostū ordonatū de preotū, ocupandū postulū de predicatorū in Krakau. Curendū după aceea a fostū chematū ca rectorū la seminariulū archiepiscopescū din Varșovia in Polonia rusescă. La 1866 reintorcendū-se in Austria a fostū parochū la S. Ștefanū in Krakau, la 1870 a fostū numitū episcopū alū diecesei de Krakau, era la 1889 Maiestatea Sa intru amintirea, că episcopii de Krakau erau orecandū principii de Severia, l'a înalțatū pe elū și pe următorii lui la rangulū de principe, prin ce câștigă dreptū de votū in senatulū imperialū. La 1890 Papa Leo XIII l'a făcutū cardinalū. Cardinalulū Dunajewski s'a distinsū ca unū archiepiscopū consciinciosū, zelosū și prevēdătorū. Elū a fostū fratele celū mai mare alū fostulū ministru de finanțe Iulianū Dunajewski.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Ministru de agricultură și secretari de statū încă nu și-a aflatū dlū Wekerle.

că nemulțămirea e foarte mare in Italia întrēgă, mai alesū in cea de mēdăci și cu deosebire in Sicilia, unde după uniunea națională a Italiei sōrtea țeranului a rēitū așa de tare, câtū elū astăci nu este alta decâtū unū dilerū rēu plătitū și flământū, alū cărui câștigū zilnicū e de 50 centesimi. Adevēratū că fiesce care ministeriū, care a luatū până acum in mână destinele Italiei, a primitū in programulū sēu și promisiunea, că va examina sōrtea sermanului poporū, dar promisiunea promisiune golă a rēmasū și de făcutū nu s'a făcutū nimica. Așa înțelegemū ușorū, cum nu de multū s'a pututū scrie din Sicilia diariulū „Don Chisciotē“ din Roma următoarele: „Sicilianii tuturorū partidelorū suntū nemulțămiiți cu guvernulū, nu cu guvernulū acesta ori cu acela, ci cu guvernulū italianū întemeiatū in 1860. Odi-niōră omenii aveau mai puțină libertate, dar in privință economică și culturală stăteau totuși cu multū mai bine. Guvernulū de pe atunci nu despoia poporulū, pe cum face celū de acum. Acum omenii s'a saturatū de starea acēsta, și revoluția a izbucnitū; unitatea Italiei a adusū pe sama Siciliei rōde foarte reie. Sicilianii nu vorū să mai seie de unū sistemū de guvernare, care totū numai lea și nici odată nu dă nimica.“

(Va urma.)

Semnū, că lumea nu are destulă încredere in trăinicia cabinetului actualū.

In camera deputaților s'aū desbătutū in 15 și 16 a c. proiectele referitoare la regularea valutei. Horánszky a propusū, să se amâne regularea. Ugron sprijinesce acēstă propunere și urgiteză înființarea unei bănci naționale unguresci de sine stătătoare, de-orece banca austro-ungară numai pedeci a pusū desvoltării Ungariei, și prosperarea acesteii bănci însamnă agonia economică a Ungariei. Molnár Jozsiás se declară ca inamicū din principii alū reformei valutei și propune a se lua proiectulū dela ordinea dīlei. Beöthy crede de neesecutabilă reforma, câtă vreme nu e regulată cestiunea internațională a argintului. Ministrulū Wekerle rēspundendū oratorilorū din opoziție respinge imputarea, că guvernulū ar fi pășitū la regularea valutei fără nici o pregătire, din contră a făcutū totū, ce era cu putință spre a evita vre-o crisă, aurulū de lipsă l'a procuratū mai multū din străinătate. Disagio-ulū este de regretatū, dară nu se pōte delătura in 1—2 dīle, ci cu începerea solvirilorū in monetă sunătoare va înceta elū de sine. Banca austro-ungară nu se pōte acusa, că ar fi pusū pedeci Ungariei. Statorirea relației nu a fostū prematură, guvernulū are de cugetū, ca esecutarea regulării să se efeptuēscă in decursū de 5 ani. Proiectulū a fostū primitū cu majoritate de voturi.

Totū in ședința din 16 a c. dieta a votatū și proiectulū de lege despre pensionarea directorilorū, profesorilorū și învēțătorilorū dela institutele publice de învēțămintū, cari nu suntū sustinute de cătră statū. Deputatulū Vajay salută cu bucurie proiectulū, dară propune, să nu se impună școlarilorū taxa de câte 3 fl. pentru fondulū de pensiune, ci cuota, ce ar cadē pe școlarii (cam 40,000, fl.), să se dea din vistieria statului. Propunerea lui Vajay nu se primesce.

In ședința din 18 a c. dieta a primitū și in a 2-a, era in 19 și in a 3-a cetire proiectulū de lege despre inarticularea convențiunii comerciale închiate cu Rusia; asemenea s'aū primitū și in a treia cetire proiectulū despre pensionarea profesorilorū și învēțătorilorū dela școlele, cari nu le sustine statulū, precum și proiectulū despre retragerea banilorū de hârtie in sumă de 200.000.000 fl.

In ședința din 19 dieta a suspendatū dreptulū de imunitate alū deputatului Horváth Gyula, căruia preotulū Ioanū Popū din Bocsigū l'a intentatū procesū de presă pentru calumnie. Horváth a scrisū adecă in fōea sa „Magyar Hirlap“, că incidentulū dela calea ferată din Bocsigū ar fi fostū unū atentatū pusū la cale de preotulū I. Popū.

Ministrulū Wekerle a cercatū, să facă compromisū cu membrii casei de susū in cestiunea căsătoriei civile, promitendū a modifica unele puncte esențiale din proiectū. Dară o parte a magnaților nici nu aū voitū să stea de vorbă cu ministrulū, era cei ce s'aū dimisū in negoțiarī, nu aū fostū mulțămiiți cu modificările promise de guvernū.

In casa magnaților s'a desbătutū in 21 l. c. proiectulū despre căsătoria

civilă, fiindū ședința foarte bine cercetată. Primulū oratorū a fostū *Gajzágó Salamon*, care se declară pentru proiectū și avertisēză casa magnaților, să nu se opună opiniei publice, deorece opusețiunea acēsta se rēsbună amarū. — *Zichy Pál Ferencz* a cređutū, că guvernulū va face in proiectulū sēu modificările, prin cari s'ar liniști consciința celorū, cari in proiectū nu vedū numai vătēmărea bisericeii, ci și o pogorire a căsătoriei de pe acelu piedestalū mărățū, pe care o așēdă religiunea. După ce guvernulū a rēmasū neînduplecatū, consciința îi dictēză, să respingă proiectulū. — *Vay Béla* nu află de consultū și crede chiarū de periculosū a nu primi proiectulū. — Contele *Zay Miklós* criticēză aspru proiectulū și sustine cu totă hotărērea, că majoritatea națiunii nu doresce o resolvire atātū de radicală a politiceii bisericesci. Respinge proiectulū. — Contele *Keglevich* primesce proiectulū și promite, că in decursulū desbaterii speciale va presenta unū proiectū de resoluțiune, care ar imprăștia ori ce scrupulū de consciință. — Mareșalulū de curte contele *Széchen Antal* află proiectulū periculosū; elū ridicatū la valōre de lege ar face perpetue frecările religiose. Căsătoria civilă nu ar stinge numai din inimii simțēmintulū religiosū, ci ar degrada căsătoria la rolulū unui obiectū de speculă. Totodată accentuēză, că stările de ađi suntū de nesuferitū, era cele ce le-ar provoca căsătoria civilă, ar fi și mai de nesuferitū și mai rele. Să reguleze guvernulū raporturile încurcate, dară să nu stingă credința, religiunea din inimii. — *Zelenka Pál*, superintendente reformatū, primesce proiectulū. — Br. *Rudnyánsky* provocă pe magnații să nu ajute guvernulū in opera lui destructivă și să respingă proiectulū. — Marchisulū *Csáky Pallavicini* nu primesce proiectulū, care e stricaciosū pentru națiune și folosesce numai Jidovilorū. — După ce mai vorbesce in contra proiectului contele *Széchenyi Imre*, se încheie desbaterea și urmēză votarea votandū 128 pentru proiectū și 124 in contra proiectului. Așadară guvernulū a invinsū cu o majoritate de 4 voturi. După votare primatele a declaratū, că in decursulū desbaterii speciale va propune modificări, prin cari să se îndrepte dispusețiunile vătēmătoare religiunii.

Italia.

Crisa de cabinetū din Italia ca și cea din Ungaria s'a resoltitū după o durată de 10 dīle prin rentōrcerea la putere a ministeriului dimisionatū. Dlū Crispi, după ce s'a mântuitū de ministrulū de finanțe Sonino, se presentă de nou camerei promitendū cruțări considerabile. Anume pe lângă cruțările de 45 milioane lire anunțate in 1 Febr. se mai pune in prospectū cruțarea alorū 20 milioane in anulū 1895/6. Prevēdendū guvernulū, că cruțările acesteia nu se vorū realiza, este destulū de diplomatū, ca să nu specifice insu-și, unde s'ar pute reduce cheltuelile, ci sarcina acēsta a lasat' o comisiunii parlamentare de 18, care comisiune se va alege abia in Novembre avēndū misiunea de a se ocupa de reorganizarea diversilorū ramii ai servițiului

publică și a constata, unde s'ar pute face reduceri. Ministrul de război încă a numit o comisiune de generali spre a studia budgetul de război și a face simplificări. Aici erași vine alternativa: Italia ori voesce a fi considerată ca putere mare și ca atare a satisface pretenziunilor întreitiei alianțe, și în casul acesta nu pôte fi vorbă de reduceri în budgetul de război, ori renunță la rola de putere mare, cându trebuie să abdică și de nimbul de putere mare, dară acêsta în cameră nu o voesce nimeni.

Este încă întrebarea, că avé-va dl Crispi majoritate în cameră la votarea proiectelor de legi financiale cu privire la prețul sării, darea pe rente și ridicarea dării pe alcoolul. Cu dreptul a dîsu deputatul Imbriani, că Crispi face numai experimente cu camera.

Ună tinereu anarchistu a descărcat revolvorul asupra ministrului Crispi în 16 a c., ministrul însă a avut fericirea de a scăpa neatins de glonțul atentatorului. Tôtă presa condamnă atentatul și feliciteză pe Crispi.

Bulgaria.

Organul partidului Stambulov „Svoboda” resumă programul acestui partid în următoarele puncte: 1. Consolidarea bunelor relațiunilor cu Turcia. 2. Alipirea necondiționată de Anglia și întreita alianță. 3. Susținerea bunelor relațiunilor cu statele Balcanice și închierea unei alianțe defensive cu România, în care ar pute intra și Turcia. 4. Relațiunilor normale cu toate puterile și recunoșcerea principelui.

Stoilov, actualul ministru-președinte, a eliberat pe toți cei deținuți ca suspiționați pentru delicta politice, precum și pe 15 diariști condamnați pentru delicta de presă; a retras ordinul de espulsare față de 65 de persoane și ordinul de supraveghiere polițenescă față de 106 persoane. Spre a paralisa acțiunea lui Stambulov guvernul a format un nou club politic, numit partidul național. Acesta și-a constituit comitete în toate orașele mai însemnate ale țerei spre a se pregăti la proxima luptă electorală.

Africa.

Sultanul de Marocco a murit pe neașteptate în 7 a c. Se susține, că el ar fi cădută jertfă unui atentat, deoarece era urgisit poporul din cauza lipsei de energie față cu amestecul Europeanilor și mai ales al Spaniolilor în afacerile Marocane. Ca sultan s'a proclamat Abdel-Aziz, fiul reposatului sultan, care deja este și recunoscut de popor, cât și de puterile străine. Anglia lucră, pentru ca în Marocco să se susțină starea de mai înainte neschimbată.

Precum se anunță din Tanger, ministeriul spaniol ar fi provocat deja pe noul sultan pentru solvirea primei rate a desdaunării de război. Solvirea acestor rate era pôte turbura pe Cabili, cari urêscu foarte tare pe Spanioli.

Correspondințe.

Roșia montană 19 Iunie 1894.

Onorată Redacțiune!

Din Nrul 26 al prețitiei Dvostre foi „Unirea” am înțeles, că „Gazeta Transilvaniei” în Nrul său 119 a afirmat, că în Roșia a doua zi de Paști s'a celebrat o misă latină în biserica greco-catolică, sub carea s'a cântat unghuresce. Eu „Gazeta”, de când apără „aședămintele bisericeii unite” în un mod atăt de absurd, nu o mai cetesc, și chiar dacă din întâmplare mi-ar fi arătat cineva cele scrise în „Gazeta” despre mine, după ce în generalu cunoscută de o babă birfătoare, ce face din țințariu armăsariu, nu m'ași fi dimis a-i conturba uniformitatea clevețitoare. Dar după ce Domnia Vostră în un mod foarte corect V'ați făcut reflexiunile supunându delatiunea „Gazetei” de adevărată, din respect față de foșii Dvostre, precum și a cetitorilor ei vină a Vê ruga, să rectificați descrierea lucrului așa, pe cum în adevăr s'a întâmplat.

Toamă pe timpul Pascilor noastre au cădută după ritul latin așa dizele „procesiuni ale Stei Crucii”. Preotul rom. cat. din locu m'a rugat, să i permit, să vină cu procesiunea la biserica noastră pe a doua zi de Paști. Cererea a fost atăt de nevinovată, încât fără vătămarea celei mai elementare bunecuvinițe nimenia nu o a putut respinge. A și venit, toamă pe cându la noi toca de liturgie. Preotul a ședut în o strană de a cantorilor, — nefiind ocupat, fiindcă cânta corul, — er poporeni au ședut, care pe unde a putut, și astfel au ascultat s. liturgie și predica, la cari singur numai eu am funcționat. Nicl eu, nicl corul meu nu a fost conturbat absolute prin nicl un cuvint în decursul s. liturgii. După terminarea stei liturgii apoi preotul rom. cat. a început încă din biserică cu poporeni să cânta litanii la ei îndatinate la astfel de procesiuni, în limba magiară, și astfel s'a depărtat. Acum judece ori și ce om cu minte sănătoasă și nepreocupată: au puteam eu dispune fraților romano-catolici, cum și ce au să cânte pe drum venind și întorcându-se? — Ei, dar după grandioșele cunoștințe teologice ale domnilor dela baba „Gazeta” litanie, misă etc. e tot una. Și apoi pentru ca să mă insinue înainte publicului român ca trădătoriu, mai milita și împrejurarea, că domni dela „Gazeta” mai au încă ceva pe revas în contra persoanei mele, de cându cu o ocaziune pentru invectivele în contra bisericeii catolice i-am fost spelat fără săpun. Er dela unitul correspondent al „Gazetei” insinuarea nu este alta, decât o răsunare ordinară, pentru că eu nu voescu să fac parte din clica, carea în un mod infam cercă, să deonesteze persoana unuia dintre cei mai de frunte bărbați ai munților apuseni, a dlui avocat Alesandru Filipu. Cându eu m'am aședat în munți, pe dl Alesandru Filipu l'am aflat ca conducătoriu al Românilor de aici. Domnia Sa a reprezentat și reprezintă cauza națională, a apărut și apără, a promovată și promovă interesele culturale și economice naționale române din acești munți aprupe fără samên. Pe acest bărbat eu fără lécă de vină nu-l voi lovi în față nicl cându, macar de ar scrie dl „unitu” o mie de corespondințe mincinoșe în contra mea. Sperez însă, că dl „unitu” își va

recunoșce în cîrîndu greșela, pentru că într adevăr e păcat de talentul și persoana Domniei Sale, că a cădută între nisele elemente atăt de dubil.

Cu totă stima

Ioan Majoru,
parochiu gr. cat.

Indolă, 14 Iunie 1894.

Mult Onorate dle Redactor!

Fiind provocat vină a răspunde la corespondința din Nr. 25 al „Unirii” datată din Indolă și subscrisă de dl Traian Vlassa, dar făcută nu de domnia sa, ci de un individ, care, deși a trecut prin gimnaziu și teologie, cu puțin e mai bogat în cunoștințe ca clientul său.

Reflexiunile mele sunt următoarele: 1. Eu pe „fiul de protopopu” nu l'am numit cu numele, domnia sa însă știindu-se cu musca pe căciulă s'a descoperit. Bine a făcut. 2. Subscritul, dacă și va aduce aminte, unde și în auzul cui a dîsu, — cred, că nu cu intențiune bună, — cuvintele: „Az esperesünk is okoskodik a polgári házassággal”. și mai are ceva simț de omenie, va retracta apostrofarea mea cu epitetul de „om mincinos”. 3. Deși m'a inferat de „mincinos” în onestitate, apoi în religiositate și naționalismu mi țin de scădere a mă compara cu subscritul și cu avocatul său din tufă. 4. Pe individul onorabil, care mi-a descoperit frasa magiară de mai sus, nu-l voi descoperi în veci, că așa i-am promis, nu-l voi descoperi nicl atunci, cându mă va provoca pe altă cale. 5. „Lucruri științifice” nu seri, căci nu-mi concedu necasurile familiare și grijile tractului. „Raporturi adevărate” am scris câteva fără a notifica avocatul dlui Vlassa, dar nu seri în continuu, că nu sunt raportor, ci preot. Toamă de aceea mai mult mă ocup cu „lucruri morale”.

În urmă rog pe subscrit, să nu șovăească între națiunea sa și între dușmanul ei secular, dechiare-se ori pentru aceea ori pentru acêsta, și dacă stă pe lângă cea dintâi, fie fiu bun al ei, cându e vorbă, să-și facă datoria față de națiune, biserică și școlă, nu fie scump, nu injure, nu dică „Mă facu reformatu”, „Nu-mi trebuie școlă”, „Mie ce-mi dă nația?” cu atăt mai puțin, că totu, ce are, are dela o „nație” generoasă și nu din diligența sa. Acestea ne înstrăineză pe unul de altul. Fie om, cum pretinde timpul greu de ađi, și-l asigură de cea mai intimă amicitie și de cea mai sinceră dragoste.

Georgiu Sucu,
vice-protop. gr. cat.

Cestiunea noastră.

Cetim în „Tribuna” din 22 a c. aceste două comunicate:

Venerabilul president al partidului român, dl Dr. Ioan Rațu a primit ieri cu numărul 71/1894 rezervat o adresă dela fișpanul comitatului Sibiu și comite săsesc, dl Gustav Thalmann. Prin acêsta adresă i-se face cunoscut, că ministrul de interne a ordonat următoarele:

Până la o constituire pe basa unor statute, care să fie aprobate de ministerul de interne, membrii conducători ai partidului național să înceteze cu acțiunea lor, respective să nu urmeze a lucra în direcția de până acum;

adresa să se aducă la cunoștința tuturor membrilor conducători ai partidului.

Presidentul, dimpreună cu delegațiunea comitetului național, a și deliberat asupra ordinului ministerial. Încă ași membrii conducători ai partidului vor fi avisați.

„La forul european.” — Pentru a se vedea înțelegerea lumii culte chipul, cum s'a făcut instrucția și judecata în procesul Memorandului, mai mulți amici din România ai cauzei noastre vor scote într'o voluminoasă broșură un fel de memoriu asupra procesului Memorandului.

Cartea va apărea în mai multe limbi europene. Cererea de nulitate se va da în totă extensiunea.

I-se va alătura — și acesta e mai important — opiniunile, ce se vor cere celor mai eminenți juriscônșulți ai Europei, cărora încă în zilele acestea li-se va înainta istoricul amănunțit al famosului proces desbătut la Clușă.

Aflăm, că tabla regescă a decis în 21 a c. în *causa* părintelui *Domide*, că recursul înaintat de apărătorul acestuia să se trimită la Curia regescă, deoarece este litigiosă cestiunea competenței. Părintele *Domide* rămâne totu deținut, până ce va decide Curia.

E curiosă în afacerea acesta împrejurarea, că de închis se grăbiau să-l închidă care de care mai iute, și acum nu se află nimeni, să-l deschidă ușa prinsorii.

Colecta pentru gimnasiul din Blașiu.

Suma din nrul 25.	fl. 17858.93
<i>Petru Uilăcanu</i> prot. Reghinului trimite	
7. Din <i>Sidrieșul mare</i> pe l. Nr. 696 dela:	
Zacheiș Graur paroch fl.	1.50
Cădar Petrea	1.—
Mare Tóder	—20
Csorba George	—10
Ioan Proscian	—10
Mare Tóder a Gerasin „	—10
Mare George a Ioan „	—10
Antal Vasilie	—20
Simon Vasilie	—10
Simon Petrea	—10
Petca Ioan	1.—
Luca Tóder inv.	1.—
Lungu George	—10
Mare Maria vęd.	1.—
Cismaș Mihailă	—20
Marian Nicolae	—20
Mare Ioan a Gerasim „	—20
Cioba Vasilie	—10
Mare Vasilie	—20
Mare Mitrea	—20
Gercs Mózsés	—20
Mare Mihailă	—50
Mare Vas. a Mitri	—30
Cioba Artina	—20 fl. 8.90
8. Din <i>Nadeșă rom.</i> pe l. Nr. 692 dela:	
Simeon Cioba curator fl.	1.—
Const. Dănciș	1.—
Const. Cioba	—10
George Cioba	—10
Vasiuș Cioba	—10
Biserica gr. cat.	1.— fl. 3.30
9. Din <i>Beica mag.</i> pe l. Nr. 691 dela:	
Gavrilă Cioba par. . fl.	1.—
Dem. Cocean	—30
George Hurghiș	—10
Sim. Hurghiș	—20
Filon Băduș	—10
Ioan Moldovan a Lichi „	—10
Marton Chiș	—10

Ioan Sora	—10
Ioan Raș sen.	—10
Vasiuș Borda	—10
Ioan Ponori	—10
Mihail Ponori	—10
I. Moldovan a Onului „	—10
Ștefan Dileriș	—10
Simeon Oltean	—10
Ioan Oltean	—10
Teod. Moldovan	—10
Vas. Moldovan	—10
Iosif Gidiș	—20
I. Moldovan l. George „	—20
Georgică Moldovan „	—10
I. Moldovan l. Simion „	—10
Raș Dănilă	—05
Ioan Tropoteiș	—10
Biserica gr. cat.	1.60
Ioan Raș curator	—30
Ioan Borda	—10 fl. 5.75
10. Din <i>Orșova</i> pe l. Nr. 690 dela:	
Orbán István fl.	1.—
Klopot Alajos	1.—
Dum. Chiorean	—40
Irimie Malovi	—10
Ioan Bloșiu l. Simion „	—50
Iohan Clopot	—50
Roza Clopot	—50
Hermina Clopot	—50
Regina Clopot	1.—
Nechita Soltan	—50
Niculae Soltan	—20
Const. Pop	1.—
Dum. Dumbrava	1.—
Dum. Todoran	—20
Blos Vas. a Simion „	—50
Dumbrava Zaharie „	—20
Aron Boboș	—20
Mafteiș Bloșiu	—20
Blos Vas. l. Tóder „	—20
Moldovan Vas.	—20
Moldovan Simion	—50
Chiorian Avram	—20
Cotta Iosup	—20
Onca Iuon	—20
Steiner Moritz	—30
Cotta Simion a Vichi „	—10
Soltan Iacob	—20
Iacob Móra	—10
Blos Nicolae	—10
George Moldovan „	—20 fl. 11.80
11. Din <i>Bresc</i> pe l. Nr. 668 dela:	
Elie Lupu preot . . . fl.	1.—
Mihail Borda	1.—
Ioan Raș	1.—
Teodor Dicui inv.	—50
Csuma Ilie	—20
Ioan Cremene	—20
George Burian	—20 fl. 4.10
12. Din <i>Ibanesci</i> pe l. Nr. 689 dela:	
Ioan Racoșan paroch fl.	10.—
Dan Ștefan	—20
Kürtös Simion	—20
Gliga Simion	—50
Todoran Ivan	—20
Todoran Alexa	1.—
Todoran Teodor	—20
Sălăgean Nicolae	—20
Horvat Vasilica	—20
Gliga Dumitru	—50
Gliga Mihailă	—20
Gliga Nastasia	—30
Gliga Iuon	—20
Muntean Marișca	—10
Todoran Sansaiana „	—20
Mate Vasilie	—20
Suceova Todora	—30
Ioan Racoșan cantor „	1.— fl. 15.70
13. Din <i>Hodac</i> pe l. Nr. 688 dela:	
Alesandru Tîrnăvean paroch fl.	10.—
Biserica gr. cat.	10.—
Dumitru Lupu propr. „	14.—
Zaharie Lupu paroch gr. or.	1.—
Feier Iacob l. Ștefan „	1.—
Farcaș Zaharie a Petri „	—20
Farcaș Dumitru a Sofrónel	—50

Feier Maria a Petri „	—50
Farcaș Dumitru l. Sim. l. Constant.	—10
Farcaș Simion a Cosmi „	—20 fl. 37.50
14. Din <i>Gurghiu</i> pe l. Nr. 686 dela:	
Nicolau Petru preot . fl.	3.—
Clara Petru preotésă „	2.—
Biserica gr. cat.	4.—
Școala gr. cat.	3.—
Dela mai mulți prunci de școlă	6.—
Ioan Șara a Titieni „	—50
Lateș Iuon a Siei	—50 fl. 19.—
15. Din <i>Jabenita</i> pe l. Nr. 684 dela:	
Ioan Pop preot gr. cat. fl.	5.—
Biserica gr. cat. din Jabenita	2.— fl. 7.—
16. Din <i>Săcalul de pădure</i> pe l. Nr. 681 dela:	
Augustin Boșan preot fl.	1.— fl. 1.—
17. Din <i>Dumbrava</i> pe l. Nr. 679 dela:	
Biserica gr. cat. . . . fl.	2.—
Petru Boșan paroch . . .	2.— fl. 4.—
18. Din parochia <i>Reghinul magiar</i> pe l. Nr. 676 dela:	
Biserica gr. cat. . . . fl.	1.—
Petru Ciobotariș par. „	1.—
Michail Grecu	1.—
Petru Pragai curat. prim.	—50
Dela poporul din Reghinul magiar	2.88 fl. 6.38
Suma fl. 17983.36	

Noutăți.

Afacerea Pituk. Este cunoscut cetitorilor noștri, că nefericitul preot Pituk, care prin pamfletul său „A hazaárulók” a provocat vandalismul dela Orade și a vătămă greș pe episcopul său și întreaga biserică română unită cu Roma, a fostu depedit de către Consistoriul de Oradea-mare cu casarea pensunii. Contra acestei sentințe Pituk a apelat la Roma prin mijlocirea primatului de Strigonă. Forul primatiale însă ca necompetent nu a înaintat mai departe apelata lui Pituk, ci a respins-o retrimitându-i toate actele aparținătoare cauzei. Rezoluțiunea consistoriului primatiale după înșirarea motivelor se închie în chipul următoriu: „Din motivele acestea a trebuit neapărat, să se aducă susă amintita hotărre de respingere, și apelata, care din greșeli s'a subșternut aci, să se înapoieze cu toate acelușe ei.” Așa dar îngrijirea unora de ai noștri de „aședămintele bisericei românești unite”, pe cum amă declarat deja de repeșite ori, a fostu deșertă și în casul de față.

Conferință preoșescă oprită. Preoșimea din vicariatul Rodnei pe 19 a c. a fostu convocată la conferința anuală în Sân-Georgiul român pentru agende bisericești și școlastice. Organele administrative însă au oprit conferință și preoșimea a fostu silită a se înprăștia.

Episcopie română în Macedonia. Românii din Macedonia au trimis o numărôsă deputațiune la Constantinopol spre a esopera dela Sultanul concesiunea de a se înființa o episcopie română în Macedonia. Deputațiunea a fostu bine primită la locurile competente, și se crede, că Sultanul este aplicat a implini cererea Românilor, precum a implinit la timpul său pe a Bulgarilor totu în cestiunea episcopiei.

Avisu celor cari voeșcu a fi conducători de corari. Cu 1 Iulie st. n. a. c. voi deschide un cursu special de musica vocală și instrumentală, care va ține până în 31 Iulie st. n. a. c. inclusive. Doritorii de a frecuenta acestu cursu, au de a solvi taxa de 5 fl. (cinci fl. v. a.) anticipative. Înșurările sunt a se face la adresa subșcrișului celu multu până în 25 Iunie st. n. a. c. Ca instrumente ajutătoare vor servi violina și flauta. Blașu în 13 Iunie st. n. 1894. *Emiliu Ștefanușu.*

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Biserica română și Unirea din Bănat în partea I a vécuiului alú XVII-lea.

(Continuare)

Adaugemú însá la acéstă iconă în trăsăturí generale depinsá a bisericeí române o scurtá schițare a ierarhiei bisericescú rom. din Bănatú.

Mai susú amú atinsú, cá în contra tuturorú sfortárilor calvinescú ierarhia bisericeí române — deși în formá schimosită — dará totú s'a susținutú, celú puținú se scie, cá în Transilvania era Archiepiscopú românú și póte și alți sufragani.

Cum a fostú în Bănatú?

Biserica română și aci avea ierarhia proprie, era guvernatá prin Episcopú. Sá demonstrámú. Districtele *Lugoșú, Caransebeșú, Lipova*, o parte bună a comitatului *Temišú*, pe scurtú teritoriulú locuitú ađi de Románi, și la începutulú vécuiului alú 17-lea, cu puține excepțiuni de nobili alipiți cátrá secta protestantá, în mare maíoritate era locuitú de románi, și încá de religiune gr. orientálá sau schismaticá, cari și dupá 100 de ani, adecá dupá scóterea Turcilorú din aceste párti, numérau cu totulú 181,639 suflete, adecá mai $\frac{2}{3}$ párti a întregéi poporațiunii, fárá ca medio temporis sá se fi întâmplátú ceva colonisári cu Románi, din contra aceia furá scoși din unele locuri mai bune și mai fructifere.

Massa acéstá a poporului nu a fostú, nici a pututú fi fárá bisericá, fárá ierarhie bisericescá.

Din împrejurarea, cá în vécuiul alú 17-lea în orașele mai de frunte ale Bănatului dámu de urmele parohiilorú calvinescú puternice, și cá numai ecá așa prin trecétú se vorbește despre románi schismatici și de bisericeí românescú ca în *Lipova*, ¹⁾ *Obreša*, ²⁾ nu este încá îndreptátítá acea conclusiune, ca și cum în Bănatú biserica română abia ar fi existatú.

Din contra suntú doveđi, cá acea bisericá avea episcopú propriú.

Éta:

1. La anulú 1607 dominiulú cetáții *Solymosului* de lângá *Lipova*, împreună cu satele aparținétóre (ca *Hajnesa, Telkes, Odvos, Sebes, Camaroneza, Cunab, Alsó-Kalocsa, Felső-Kalocsa, Micolest, Sirenocz, Dumbraviczá, Alsó-Monorosta, Felső-Lespenye* și *Glosa*) prin príncelele *Sigismund Rákoczi* în 4000 fl. s'a prenotatú familiei *Ioanú Lugoșy* cápitánulú cetáții *Lipova*.

Familia acéstá a purtatú procesú cu familia *Székely*, cáreia aceea-și cetate cu apartinențele la 1597 prin *Sigis. Báthory* s'a datú pentru 14,000 fl.

În procesulú acesta productionalú purtatú într'aceste doué familii aflámú, cá în *Lipova* era reședința unú Episcopú gr. or. cu numele *Sava*. Veciniú episcopului se dicé a fi fostú de cátrá méđáđi *Simeonú Csallay*, spre răsáritú *Maria Ötvös*, spre apusú strada *Darabos*, și spre méđanópte strada *Orașului*. ³⁾

Sigismundú Rákoczi totú aceluia-și episcopú cu d. 28 Iun. 1607, spre remunerarea serviciilorú dovedite întru recástigarea fortáreței *Lipova* dela Turci, li donézá prediile întregi situate în comitatulú *Aradului*: *Bruznicú, Radmanócz* și *Melytcochia* ținétóre de fortáreța *Lipovei*, și prediulú *Zabatel* ⁴⁾ ținétoriú mai înainte de cetatea *Zabatel*.

La începutulú vécuiului alú 17-lea avemú

¹⁾ Cfr. epist. vojvod. Radu de datú *Tyrnavia* Dec. 8 1614 datá cátrá capit. și comend. *Mollart*, unde se face amintire despre unú preotú rom. din Transilvania, care multá vreme a servitú în biserica rom. din *Lipova*.

²⁾ Cfr. *Pesty Szörény vármegye Története* I. p. 98.

³⁾ *Pesty Szörénymegye Tört. I. 351, n. 2; — Krassóvármegye Tört. IV. 236, 512. — Fab. László »Aradmegye leirása« 215. — Bárány Ágoston »Temesvármegye emléke« p. 157. — Deórece nu se póte constata, cá unde a fostú strada »Darabos«, ađi dupá totá cercetarea nu se mai póte constata nici loculú aceluí reședințe.*

⁴⁾ Ađi *Sohotelú*.

dará unú episcopú gr. or. cu reședința în *Lipova*. Sá determinámú acuma mai aprópe persóna aceluí Episcopú.

Samuilú Klein în fragmentulú istoriei bisericescú, ¹⁾ în seria Archiepiscopilorú de *Alba-Iulia*, la 1618 suscepe pe unulú cu numele *Sava I.* afirmative mortú la 1625.

E posibilú, cá aceluí datú se referesce la episcopulú nostru, cáci diferința de timpú este nefinsemnatá. Guvernarea aceluia însá ca Archiepiscopú nu este documentatá, ci din contra se scie, cá celú puținú între anii 1605—9, deci dreptú cândú este vorbá de episcopulú nostru, Archiepiscopú de *Alba-Iulia* a fostú unú anumitú *Teoctistú*, ²⁾ prin urmare Episcopulú *Sava* nu póte sá fie Archiepiscopú la 1607.

Rémâne deci, sá cercámú într'altú locú.

Garnisóna fortáreței *Lipova* pe la 1605 s'a deslipitú de partida *bocskayaná*, și în *Novembre* alú aceluia-și anú fortáreța o a pre-datú Turcilorú.

Acéstá tare a displácutú partidei *bocskayane*, deci a cáutatú tóte mijlócele, cum sá recástige acea fortáreța. Dreptú aceea *Ștefanú Petneházy*, castelanulú fortáreței *Ineului*, s'a înțelesú cu *Simeonú Pécsi*, secretariulú lui *Bocskay*, ca prin mijlocirea unú anumitú preotú (*presbyter*) gr. or. din *Ineú* cu numele *Sava* sá alicieze garnisóna rom.-sêrbescá din *Lipova*, ca fortáreța éráși sá o redea partidei *bocskayane*. Așa s'a și întâmplátú.

Numitulú preotú ducéndú cu sine o epistolá din partea *Transilvanenilorú* întáritá cu 7 sigile, prin carea garnisóna se asigurá despre salvú conductú, ostașiú din fortáreța furá cáștigati, și prin mijlocirea acelora cetatea éráși ajunsé în mâna *Transilvanenilorú*. ³⁾

Garnisóna — numitá sêrbescá — în recompensa serviciilorú sale prin *Sigismund Rákoczi* la an. 1606 a cápétatú ca donațiuni cetatea *Aradú* cu fortáreța și apartinențele aceleia din comitatulú *Aradului*, ca *Bálvány, Csicsér, Chiolott, Bacha, Bikach, Zent-György* și *Zent-Idrny*. ⁴⁾

Sá facemú acuma conclusiunea.

Dupá ce istoriculú *Betlen* afirmá, cá cetatea *Lipovei* prin intermedierea unú *presbyter* gr. or. cu numele *Sava* s'a reocupatú dela Turci, érá *Sigismundú Rákoczi* urmátoriulú lui *Bocskay* în 28 Iuniú 1607 totú unú Episcopú cu numele *Sava*, pentru remunerarea serviciilorú dovedite „in novissima recuperatione arcis nostrae *Lipensis*“ i-a făcutú donațiunile mai susú memorate; urmézá, cá Episcopulú *Sava* alú lui *Rákoczi* este una și aceea-și persóna cu *Sava presbyter* amintitú prin *Betlen Wolfgangus*. ⁵⁾

Deși stá aceea, cá „*Sava episcopus certarum ecclesiarum rasc anarum et Walacharum*“ în *Transilvania* la 1607 avea reședința în *Lipova*, de aci încá nu voescú sá conchidú cu certitudine, ca și cum aceluí Episcopú ar fi avutú reședința stabilitá în *Lipova*, ori cá în *Lipova* atátú înainte de 1607 câtú și dupá aceluí anú ar fi fostú scaunú stabilú episcopescú.

Mai bucurosú credú, cá Episcopulú românú, care la anulú 1607 va fi avutú reședința în *Lipova*, a fostú proprie Episcopulú *Ineului* (*Boros-Jenó*), unde cum afirmá *Tincu Velea*, ⁶⁾ era „*Mitropolia titulará*“.

Și dacá la 1607 îlú aflámú cu reședința în *Lipova*, sau este de a se înțelege așa, cá acolo în *Lipova* avea locuința privilegiatá esemptá, cum cápétaserá și alți mulți dreptú dela *Sigismundú Rákoczi* atári locu-

¹⁾ »Acte și Fragmente« *Cipariú XII*.

²⁾ *Cipariú* o. e. p. XIV. — Archiepiscopulú lipsesce între 1609—1617.

³⁾ *Betlen Wolfgangus*. »Histor. Transil.« T. VI.

⁴⁾ *Fabian* o. c. p. 215. Doc. k.

⁵⁾ De órece *Sigismundú Rákoczi* în tóte actele referitóre la persóna lui *Sava* Episcopulú pe acela îlú numesce „*Sava Vladica*“ episcopus, deci cuvintulú *Vladica* îlú lea în înțelesú familiarú, credú cá sub cuvintulú „*presbyter*“ folositú de istoriculú *Betlen* încá este de a se înțelege oficiulú și dignitatea episcopálá.

⁶⁾ *Istoria polit. biser. Sibiu* 1868 p. 99.

ințe esempte, ¹⁾ unde apoi aceluí Episcopú descáleca, cândú vinea la *Lipova*, ori cá reședința episcopului în *Lipova* era numai vremelnicá, încátú póte la dorința príncipelui *Sig. Rákoczi* reședința sa din *Ineú* pentru aceea o a strápusú la *Lipova*, ca aci în mijloculú poporenilorú sêi pe aceștia mai ușorú sá-i susținá în fidelitate cátrá príncipiú *Transilvaniei*.

Din comemorarea Episcopului *Sava* cu reședința în *Lipova* s'ar mai poté face și acea conclusiune, cá dupá ce prin ocuparea *Timișorei* prin Turci poporulú românescú s'a retrasú în pártile *Lipovei* și în pártile rpei drepte a *Murêșului* cátrá *Siria, Ineú, Pancota*, și dupá ce și episcopia gr. or. română fostá în *Timișóra* dreptú în urmarea acelei ocupári turcescú s'a strámutatú de acolo, fie la *Ineú* ori *Lipova*, numitulú *Sava* a pututú sá fie celú dintáiu episcopú denumitú alú *Lipovei*, de unde apoi dupá an. 1616 reședința episcopului s'a mutatú la *Ineú*, care până cátrá 1658 fuse sub domnirea príncipilorú *Transilvanii*, ori cá dupá ocuparea *Lipovei* prin Turci la 1616 episcopia *Lipovei* s'a contopitú cu cea din *Ineú*, unde pe cum afirmá *Tincu* și *Pesty*, tatálulú lui *Sava* numitú *Salamonú* cálugárindu-se a fostú Episcopú în *Ienopole* sau *Ineú*.

Sá ne întórcemú însá éráși la Episcopulú nostru *Sava* (*Brancovicú*).

Cumcá acesta la 1608 a fostú încá episcopú și încá în pártile *Murêșului, Crișului*, ne îndreptátesce a conchide din mandatulú príncipelui *Sigismundú Rákoczi* de datú *Belényes* 15 Ian. 1608, în care făcéndú amintire despre unirea calvinescá a preotului românú *Michailú* din *Vajdafalu* (*Nemoiesd* lângá *Beiușú*?) și concedéndú aceluia și altora, cari s'au făcutú calvini, ori se vorú face în viitorú, ca în „*negotii orthodoxae religionis omnibus iis consuetudinibus, ritibus, honoribus, gratiis, privilegiis, indultis, libertatibus, et praerogativis utantur, quibus coeteri cujuscumque gentis, signanter vero hungaricae nationis orthodoxae religionis pastores quarumlibet ecclesiarum in hac ditone nostra Transilvania constituuntur, fruuntur et gaudeant*“, lasá „*Reverendo Savao Vladica, certarum Rascianarum et Valachicarum ditonis nostrae Transilvaniae ecclesiarum episcopo*“, precum și altorú ministri ai reígiuniiú sale, ca pe numitulú *Michailú* și pe alți preoți románi calvinisati, ori cari se vorú calvinisa, sá nu-l împedee „*in negotio et professione altaefatae religionis*“, precum nici în alegere de episcopú, protopopú „*et quorumlibet graduum ecclesiasticorum*“, nici sá cêrá dela aceia taxe ordinare ori extraordinare, ci sá se bucure de tóte libertáțile iegii calvinescú. ²⁾

Dreptú ce încá la anulú 1608 era unú episcopú românú deosebitú de celú calvinescú românescú. Și de órece la aceluí anú în *Transilvania* era Archiepiscopú *Teoctistú*, și dupá ce este vorbá despre unú preotú românú calvinisatú de lângá *Beiușú*, conchidú, cá Episcopulú *Sava* amintitú la 1607 ca episcopú alú *Lipovei* avea jurisdicțiune până în pártile *Beiușului*.

Acea, cá despre acestú episcopú se dicé a fi fostú episcopulú bisericelorú române și sêrbescú din *Transilvania*, nu are sá ne confunde de locú, ca sá afirmámú, cumcá acela ar fi fostú episcopú respective Archiepiscopú cu reședința în *Alba-Iulia*, de órece este lucru cunoscutú, cumcá pártile *Ienopolei* până dupá 1658, érá *Lipova* până la 1616 s'au ținutú de *Transilvania*.

De órece la anulú 1608 era unú episcopú românú deosebitú de celú calvinescú românescú. Și de órece la aceluí anú în *Transilvania* era Archiepiscopú *Teoctistú*, și dupá ce este vorbá despre unú preotú românú calvinisatú de lângá *Beiușú*, conchidú, cá Episcopulú *Sava* amintitú la 1607 ca episcopú alú *Lipovei* avea jurisdicțiune până în pártile *Beiușului*.

Acea, cá despre acestú episcopú se dicé a fi fostú episcopulú bisericelorú române și sêrbescú din *Transilvania*, nu are sá ne confunde de locú, ca sá afirmámú, cumcá acela ar fi fostú episcopú respective Archiepiscopú cu reședința în *Alba-Iulia*, de órece este lucru cunoscutú, cumcá pártile *Ienopolei* până dupá 1658, érá *Lipova* până la 1616 s'au ținutú de *Transilvania*.

Acea, cá despre acestú episcopú se dicé a fi fostú episcopulú bisericelorú române și sêrbescú din *Transilvania*, nu are sá ne confunde de locú, ca sá afirmámú, cumcá acela ar fi fostú episcopú respective Archiepiscopú cu reședința în *Alba-Iulia*, de órece este lucru cunoscutú, cumcá pártile *Ienopolei* până dupá 1658, érá *Lipova* până la 1616 s'au ținutú de *Transilvania*.

¹⁾ Ca d. es. *Ladisláú, Georgiú* și *Sinco Rađú*, *Mich. Bodon* de *Kolozsvár*, *Franciscú Borbeiú*, *Matia Luca*, *Ioanú Pribec*, *Martinú Radic*, *Ioanú Lugoși* și alți. Cfr. *Extractus univ. litter. Instium. civitatem Lippa concentium* estrad. prin *Cap. din Alba-Iulia* la 14 Martiú 1798 atátoriú în *Archivulú din Lipova*.

²⁾ Dintr'unú manuscrisú rémasú de canonic. *Gavrieliú Popú*, aflátoriú în biblioteca dieceselú *Lugoșului* sub numirea »*Liber secundus complectitur historiam unionis valachorum cum aliis in Transilvania religionibus*«.

Nu potă consimți nici cu *Tincu*, carele afirmă, că Episcopul *Sava* la 1600 de frica Turcilor împreună cu totu poporul său să fi fugit în Transilvania, unde apoi la 1618 s'a făcutu Mitropolitu. Pentru că la 1600 nu era cauză de atare frică, fiindu Ienopolea în mânil Impăratului Ferdinandu, respective în ale lui Mihaiu Vitezu, era că acela la 1618 să fi fostu Mitropolitu în Alba-Iulia, cu nimica nu este comprobătu, deși este dreptu, că în seria Mitropoliților comunicătu prin Cipariu între 1600—1627, nu se găsește nici unu Mitropolitu.

(Va urm.)

Regina.De Fridericu Dolch.
(Continuare.)

Încetinelu și îngăduratū pași Werner pe calea, ce ducea pe lângă grădina ospetăriei, până ajunse la unu teiu giganticu, de desubtulū căruia era aședatā o bancă simplă de lemnū. Din loculū acesta înălțatū se putea vedē intrēgā insula, și în tōte laturile se pogoria privirea la apa vinētie a lacului. Werner se aședā pe bancă, și privirea lui se îndreptā spre căsuțele, cari se înșirāu la țermulū insulei. În olurile de pe verandele lorū de lemnū înflorescū felū de felū de flori bine grijite. Printre ele se vedū tūle de cucuruzū înșirați în sfōre lungi, și aprōpe în jurulū fiesce cărei case se avintā viță, a cărei struguri adevēratū că nu se indulcescū prea tare, dar podōba de frunzā dēsā împărtășesce fiesce cărei case timbrulū de tignā prietinōsā.

Dusū pe gânduri și-a răzimatū pictorulū capulū pe mână. Cândū înainte de asta cu câțiva ani cercetase mai întâiū insula, a datū de unū pescariū bătrānū, cu carele a mersū de multe ori pe lacū, și pe care l'a cercetatū adese în căsuța lui. Pescariulū era unū omū șodū, o cronică formală a vremilorū și faptelorū vechi. Tōte poveștile mitice ale ținutulū le cunosea bine. Ele nu i-au fostū numai povestite de părinți și rudeni, ci s'au țesutū din tinerețe în viața lui. În nopți luminate de lumina lunei a vedutū elū one ori ielele lacului, cum jucāu de-asupra apei, și din luntriță a privitū în fundulū lacului și a vedutū acolo palațurile lorū de cristalū. Suriđendū asculta pictorulū în liniște la poveștile bătrānului pescariū. L'a înduplecatū, să-lū potā depinge împreună cu fetiță-sa adoptivā, și icōna a făcutū senație mare la espozitie și a fostū cumpēratā cu o sumā însemnatā. Tinēra fetiță făcuse deja atunciā o impresiune adāncā asupra inimii tinērului artistū, și despărțirea îi fu forțe grea. O călătorie de studiū în Italia și o petrecere mai lungā în Roma adevēratū că alungarā chipulū ei aprōpe de totū din memoria lui, dar cândū se întorse elū în patrie, reinviā și amintirea ea într'insulū, și îlū cuprinse unū dorū mare de insula mănăstirii și de copilīța aceea, carea acum trebuia să fie deja o junā drăgălașā. Îi bătea inima de bucurie, cândū ajunse ērā pe insulā și afā, că Regina e mai drăgălașā, de cum și-o inchipuisē. Dar împărtășirea servitōrei, că Regina e deja mirēsā, l'a lovitū ca unū fulgerū. Multū a ședutū elū pe banca aceea nemișcatū și cuprinsū de gânduri și simțiri, cari se mestecāu ca într'unū visū. În sfârșitū se sculā de pe bancă și pași repede de pe colinā la vale spre căsuțele pescarilorū.

Cândū ajunse până la ele, își stimpērā pașii și în sfârșitū se opri înainteā unei căsuțe, carea se deosebia forțe favorabilū de cele-

alalte prin curățenia sa și a împrejurimii. Pe banca dinaintea uși ședea unū bătrānū cuprinsū cu repararea unei mreji mari. Era unū omū înaltū, dar acum gârbovitū. Fața lui era brăzdatā de miū de crețe, brunā și asprā ca cojea unui arbore. În gurā ținea o pipā cu țeve scurtā și slobođia din cândū în cândū câte unū nuorū de fumū în aerulū limpede.

„Bună ziua, tatā Ambrosie,” țise pictorulū pășindū la bătrānulū și-i întinse suriđendū mână. „Cum îți mai merge? Ești totū sănētosū și tare?”

Bătrānulū își ridicā repede privirea cu mirare. „Mulțānescū de întrebare,” țise punēndu-și mână la pālărie și ridicāndu-se încetū de pe bancă. „Îmi merge, cum îi pōte merge omului, cândū a vedutū de șapte dect de ori primāvāra și tōmna. Dar nu sciū, ce să țicū, domnulū mi-se pare așa de cunoscutū —”

„Nici nu mi-ar plăcē, să afū, că vechiulū meu prietinū m'a datū de totulū totū ultārii,” îlū intrerupse pictorulū. „Ōre nu amū umblatū amfdoi de atātea ori pe apele lacului împreună? Și ōre nu te-am zugrăvitū pe dta și pe fiica dtaie?”

„Dumneșeule, dlū pictorū Werner,” strigā bătrānulū și prinđendū cu amfdoiūe manile drēpta lui Werner o scuturā din tōte puterile. „Așa e, cândū te părăsescū ochii și aducerea aminte. Era într'adevērū să nu te mai cunoscū cu barba asta mare și cu fața pirlitā. Mi-se pare, că nu va mai trece multā vreme, și mă voiū duce și eū după ceialaltī. Bine, că mai vedū odatā pe dlū Werner, mai înainte de ce m'ași sfârși.”

„Dar ce vorbești? Dōr ești încă în putere și sănētosū,” îlū imbunā pictorulū. „Cum te gândesci dar totū numai la mōrte?”

„Cândū frunza va cādē de pe arbori, atunci mi-se vorū fi sfârșitū și mie țilele,” șopti taicicū bătrānulū. „Am primitū solie și m'am si gātātū de drumū. În lumea asta și așa nu mai am nimica de isprăvitū. Vincențiu primesce casa și-și țea de soție pe Regina, asta e isprăvitā de multū, dar numai la tōmna pōte să fie ospētulū. Asta ași dori să o ajungū, și dacā ai veni și dta la ospēțū, dle Werner, — o bucurie mai mare nu ar putē, să mă ajungā, și bucurōsū mă voiū pune apoi la odihnā.”

Pictorulū s'a întorsū de jumētate și privia cu durere preste luciulū lacului. „Despre asta vomū mai povesti,” țise apoi repede și scoțendū din buzunariū unū pachetū îlū aședā pe bancă lângă bătrānulū. „Doriam numai, să-ți dau în trecētū binețe, și trebuie să mă ducū. Aci țī-am adusū nimica tōtā — nu, nu, primesce-o și nu mai face nici o vorbā! Dacā voiū putē, voiū veni preste câteva ōre ērā. Dar mână ne vomū vedē negreșitū.”

Pictorulū strinse bătrānului mână și se depărtā apoi de grabū, ca să petrecū în singurātate cu gândurile sale.

Încetū urcā elū colina, trecu pe lângă teiū și spre cimiterulū din apropiare. Întrā într'insulū, se preumblā printre morminte și printre modestele cruci însemnate cu inscripții încă și mai modeste și lāsā, ca liniștea serbătorēsca a cimiterului să între în inima lui. Mișcarea amarā, care l'a cuprinsū, se perdu pe încetulū, și unū simțemintū de liniștire nespūsū de plăcutū își făcu locū în spiritulū lui. Întrā în bisericā și petrecu acolo câteva minute înainteā altariului principalū contemplāndū icōna, ce era de-asupra lui. Apoi

trecu pe lângă părăși și stātu multa vreme gânditoriū înainteā inscripțiilor de pe tabulele de marmorā împodobite cu corōne și embleme. Cele ce au purtatū numele de pe tabulele acestea, de multā vreme erāu pulvere, și nimica nu-ți mai aducea aminte de strălucirea, carea se desvoita aci odiniōrā cu prilejulū serbătorilorū bisericesci. Unū simțemintū doiosū cupriuse pe Werner. Încetū pași cătrā ușe, aruncāndū încă o privire preste remășițele acestea ale unui timpū, care de multū s'a cufundatū în trecutū.

Cândū ieși, vedū la unulū dintre mormintele din apropiarea uși pe unū străinū. Acesta la auđulū pașilorū își ridicā privirea. Era unū bărbatū înaltū cu ținutā nobilā. Capulū îi era surū, și o barbā albā ca neua se pogoria pe peptulū lui. Fruntea și obrajii îi erāu brăzdați, buzele fine vedēau durere, și espresiunea unei jālī nespuse grāia din ochii lui întunecoși.

„Ce vedū? Domnulū profesorū Steinhausen?” țise pictorulū miratū. „Ce întilnire fără de veste!”

„Werner!” rēspunse Steinhausen cu unū glasū frumosū adāncū, în vreme ce întinse lui Werner mână cu bucurie. „Ceriule, dar dta să fi într'adevērū? Pe dta nu gāndiam, să te întilnesū aici. Te sciam încă totū în Roma.”

„Nu mă mai puteam răbda acolo,” țise Werner suriđendū. „Dorulū de țarā s'a deșteptatū în mine deodată cu atāta putere, câtū mă hotărī iute, îmi adunā calabaliculū, strinse mânăle prietinelorū și porni cătrā casā. Unū chipū de pe insula mănăstirii, pe care cădu privirea mea, cândū frunzării din întimplare mapa mea de schițe, a deșteptatū în mine hotărīrea acēsta. Înainte de asta cu câțiva ani petrecusem mai multā vreme pe insulā, și ea și câțiva locuitori de ai ei îmi plăcurā forțe. M'am hotărītū deci acum, ca să mă oprescū pe câteva țile aci, mai înainte de ce mă voiū întorce în orașulū meu natalū.”

„Dorulū acesta îlū afū îndreptățitū,” țise profesorulū prinđendū pe Werner de brațū și părăsindū cu elū încetū cimiterulū. „Inima mea încă mi-a cucerit'ō drăgălașā insulā, și am de gândū, să petrecū aci feriile. Am închiriatū în Stock o căsuță chiarū lângă drumū și m'am aranjatū acolo cu tignēlā cu ajutoriulū bătrānului meu Filipū. Adevēratū, că acasā petrecū puținū. Partea cea mai mare a țilei o petrecū aci ori pe insula domnescā cutrierāndū pădurea ori aședāndu-mē lângă țermū și privindū la joculū valorilorū. De multe ori pornescū și cu o luntriță afarā pe lacū și ascultū la cuvintele luntrariului meu. Elū scie, să povestēsca multe lucruri mitice, cari s'au legatū de lacū și de stāncile din jurulū lui. E unū pescariū tinērū și se chēmā Vincențiu Flōri.”

„Acela e?” țise pictorulū repede. „Cu acela nu mi-ași face de lucru. Am auđitū multe rele despre elū. E bățāșū, cārtașū, bețivū.”

„Ōre așa să fie? Nu sciū, dar asupra mea a făcutū o impresie bunā. Cu prilejulū preumblărilorū nōstre și-a datū tōtā silința, să mă distragā. Mi-a povestitū mituri, mi-a spusū, cum se chēmā piscurile și satele din jurulū lacului, și mi-a încredințatū, că are să hrānescā unū tatā bătrānū, și că preste puținā vreme se va însura. Adevēratū că e seracū, dar mirēsā lui are pretensiuni modeste, și elū se trudesce multū și a pusū deja la o parte câțiva bănișori.”

„Așa?” dîse pictorul rîdîndu. „Cu astfel de vorbe a bună samă voia, să stîrcă dela dta o plată grasă. Te rog, să-ți alegi altă luntrariu. Flăcăul acela e brutal și violent.”

„Dor nu crești cumva, că va face odată un atentat asupra mea ori a pungii mele?” dîse surîdîndu Steinhausen. „Pe cum se vede, ești amărită asupra lui și-i faci nedreptate. Eu nu pot crede, că el ar pute, să se hotărăscă la o crimă. Preste totu se aude arare ori prin ținutul acesta despre crime. Dar nenorociri se întimplă adese. Mai alesu laculă a pretinsu deja multe jertfe. Multe cruci din cimiterulă de colo susu spunu numele celor ce au perit în valurile lacului. Unul s'a necat scaldându-se în lacu, pe altul l'a surprinsu furtuna și a sfărmatu cu valurile luntrița, era alu treilea a găsitu de bună voe mórtea în valuri. M'ai vîdutu adineaori, cum priviam la o cruce. Figurele de pe ea siguru le-a făcutu unu artistu țeranu. O pescăriță manuandû lopata stă în luntrița impresurată de valuri, era o fetiță se acatâ de halna ei. Pe cum spune inscripția, amîndouă, mama și fetița, au murit în valuri lăsandû în jale pe soțu și tată. Mă năpădiră lacrimile, cându mă gândii la durerea lui desperată. Dor sciû din esperința-mi proprie, ce se petrece în inima unui tată, cându mórtea îl răpescce, ceea ce are mai scumpu.”

Glasul lui trêmura la vorbele din urmă. Câtăva vreme merseră împreună în tăcere. Werner nu scia, ce să adaugă la cuvintele profesorului. Își aducea aminte de felu de felu de faime, cari le purtau ômenii pe buze despre aceea, cum a dispărutu soția renumitului medicu Steinhausen. Guri rele spuneau, că ea ar fi fugitû noptea cu altul. Alții diceau, că căsătoria lui Steinhausen a fostu foarte nefericită, și că soția lui desperată a fugitû în taină ducendû cu sine și pe fiică-sa,

și de atunci nimeni nu a mai auditû nimica despre ea. Vre-o năvîspredece anî voru fi trecutû de atuncia. Steinhausen, căruia supărarea și durerea i-a albitû pîrulû înainte de vreme, după întimplările acelea s'a retrasu cu totul din viața socială și trăia numai pe sama studiilor sale. Renumele i-a crescutû din anu în anu. Elu și-a câștigatû avere mare, a înființatû unu spitalu și a fostu numitû profesorû la universitate. Elu poședea iubirea și venerațiunea numeșilor sîi învîțacei, bolnavii și sîracii, căroră le-a făcutu bine, îlu preamăriașu și-lu binecuvîntașu. Dar jalea, carea din zilele acelea de nefericire s'a vîrsatû preste tîia firea lui, nu l'a mai pârăsitû, și numai arare ori îl insenina surisulû fața.

După câteva minute întrerupse Werner tăcerea. „Sciû,” dîse elu încetû, „că soția dta a peritû într'o călătorie, pe cum mi-s'a spusu.”

Steinhausen rîse cu amarû. „Ôre? Așa ți-au spusû ômenii? — Dar fie și așa! Sciû dor prea bine, ce falme au scornitû gurile cele rele despre mine și despre nefericita mea soție, pe carea au alungatû în mórte. M'am împotrivitû acestorû falme, dar eram neputinciosû în fața hulirii, carea umblă în întunerecû și mi-a nimicitû viața și mi-a înstrăinatû multe inimi. Dta, Werner, te numeri între acei puțini, cari îmi suntû dragi, și gândulû, că în sfârșitû și dta ți-ai forma o judecată falsă despre mine, nu l'ași pute suferi. Dorescû, să-ți povestescû despre scurta mea căsătorie fericită și despre dispărerea soției și fiicei mele, de cumva vrei, să ascultî.”

„Siguru vreu, numai mă temû, că ranele vechi era voru începe a sîngera.”

„Nu te teme. Ranele acelea nici odată nu s'au vindecatû. Să ședemû aci pe banca asta! Locul e liniștitû, și nu avemû să ne tememû, că ôre cize ne va conturba.”

(Va urmă).

Bibliografie.

Chiaru acum a apărutû de sub tipariu și se află de vîndare la tipografia seminarială

Euchologiu

edițiunea a doua, revîdută după originalul grecesc și îndreptată în modu însemnat. Formatu 8° mare pe 552 pagine, pe hîrtie velină, tipariu frumosu în negru și roșu. — Prețulû nelegatû fl. 2.80, era legatû în piele tare fl. 3.80. ¹⁾

Totu acolo se mai află:

Triodû, crudo fl. 6.50, legatû în piele tare și cu copci fl. 10.

Orologeriû, crudo fl. 2.80, legatû în piele fl. 3.80.

Apostoleriû, folio, crudo fl. 4.40, legatû în piele și cu margini aurite fl. 6.40.

A apărutû de sub tipariu **Octoichulû celû micu** ediț. III. Blașu 1892 și se află de vîndare la tipografia seminarială nelegatû cu prețulû de 80 cr. v. a., legatû cu călcăiu de pânză cu 95 cr. v. a. Legatû dimpreună cu **Pentecostariulû** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Liturgeriû, crudo 2 fl. 20cr., legatû în piele 3 fl. 20 cr.

Decretele Conciliulû, provincialu primu edițiunea a II-a broș. 80 cr.

¹⁾ În Nr. 12 din eróre s'a tipariu prețulû fl. 2.60 și 3.60.

Editoru și redactoru răspundetoru:

Dr. Victoru Szmigelski.

Doi învîțacei

români, din case bune, se caută pentru prăvălia Reuniunii de consumu asociare în Blașu. Reflectanții potû cere informațiuni despre condițiunile dela conducetoriulû prăvăliei dlû **Adrianu Furec**.

Pentru Direcțiune

Dr. V. Hossu.

(17) 1—2

Cu deosebită stimă cutezû a încunoscîntă pre
Veneratulû Clerû greco-catolicu,
că precum și până acum iașu asupra-mi gatierea de
iconostase, amvone, altare

și alte obiecte de ale instruirii interne a bisericelorû, în ce privesce lucrulû de mîsariu și de sculptorû, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icone sante, dimpreună cu aședarea acelorû obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescû cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericile greco-catolice au câștigatû recunoscere deosebită, si tôte mă îndreptățescû la sperarea, că Veneratulû Clerû mă va împărtăși ocașional-minte de prețuita-î încredere. Silința mea se va îndreptă totu-deauna într'acolo, că și de aci înainte se meritû renumele celû bunû, care mi-lam câștigatû până acum.

Prin tarifulû de zone dispărîndû departările, prin această capacitatea de concurență mi-sa măritû.

Rogându-mă pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă
Carolû Müller,

auritoru și fabric. de recuis. biserice.

(6) 19—52

Turnătoria de clopote și de metale a lui **ANTONIU NOVOTNY**

(2) 12—26

în
Timisióra-Fabrică

se recomandă spre pregătirea clopotelorû noue, precum la preturarea clopotelorû stricate, mai departe spre facerea

de clopotiri întregi armonioșe, pe lângă garanță pe mai mulți ani, în fiesce care mărime provîdute cu ajustări de ferû bătutû construite spre a întorce clopotele cu ușurință în ori ce parte, îndată ce suntû bătute de o lature, prin ceea ce suntû mântuite de a se strica.

Cu deosebire recomandă de elă inventatele și de mai multe ori premiatele

Clopote patentate găurite,

cari au unu tonu mai intensivû, mai limpede, mai plăcutû și cu vibrare mai voluminosă decâtu clopotele turnate după sistemulû vechiû, **cătu unu clopotu patentatu de 300 kg. este egalû în tonu cu unulu de 400 kg. turnatû după sistemulû vechiû.**

Mai departe se recomandă spre facerea de **scaune de fieru bătutu de sine stătătore**, spre **preadjustarea clopotelorû betrane cu corone de ferû bătutu** ca și spre turnare de clopote **pentru orologe și de tîce din metalu.** Clopote în greutate de 300 kg. și mai josû se află totdeuna în magazinû.

Prețurante ilustrate se trimitû gratis și franco.

